

Τμήμα Νομικής
Σχολή Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΠΡΟΑΝΑΚΡΙΣΗ

ΚΑΙ

ΣΥΝΤΑΓΜΑ

PRELIMINARY INVESTIGATION AND CONSTITUTION

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ
ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 1340 2003 00556
ΑΡ. ΤΗΛΕΦΩΝΟΥ: 6993932804
ΜΑΘΗΜΑ: ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
ΟΝΟΜΑ ΚΑΘΗΓΗΤΗ: ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ
ΕΤΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ: 2005

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	1
1. ΠΡΟΑΝΑΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΓΜΑ.....	3
2. ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΠΡΟΑΝΑΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟ ΠΟΙΟΥΣ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΤΑΙ	4
3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΙΔΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΑΝΑΚΡΙΣΗΣ	5
3.1. ΤΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΑΝΑΚΡΙΣΗ	6
3.1.1. Το περιεχόμενο της εισαγγελικής παραγγελίας για διενέργεια προανάκρισης;	7
3.2. ΑΥΤΕΠΑΓΓΕΛΤΗ ΠΡΟΑΝΑΚΡΙΣΗ	7
3.2.1. Ανάλυση των περιπτώσεων διενέργειας αυτεπάγγελτης (αστυνομικής) προανάκρισης	10
3.2.2. Το διαβιβαστικό της αστυνομίας	12
4. ΠΟΤΕ Η ΠΡΟΑΝΑΚΡΙΣΗ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΓΚΑΙΑ;.....	15
5. ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΥ	18
6. ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	20
7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	21
8. ΠΡΟΑΝΑΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΓΜΑ (ΠΕΡΙΛΗΨΗ).....	21
PRELIMINARY INVESTIGATION AND CONSTITUTION (SUMMARY)	23
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	24

1. ΠΡΟΑΝΑΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

Η προανάκριση είναι μια άτυπη έρευνα, που διενεργείται μετά από παραγγελία του εισαγγελέα πλημμελειοδικών, από τους ανακριτικούς υπαλλήλους. Στόχος της είναι να πραγματοποιήσει μια συνοπτική συγκέντρωση και καταγραφή των πρώτων στοιχείων για την αρχική εικόνα της υποθέσεως που εξετάζεται και να διαπιστώσει την τέλεση του εγκλήματος καθώς και τις συνθήκες τελέσεως του. Η παραγγελία για προανάκριση συνιστά κίνηση της ποινικής δίωξης.

Το Σύνταγμα προστατεύοντας την προσωπική ασφάλεια δεν θα μπορούσε να αφήσει εκτός των ρυθμίσεων του την προανάκριση. Έτσι, ενώ προστατεύει γενικά την προσωπική ασφάλεια μη επιτρέποντας στα κρατικά όργανα να την θίγουν παρά μόνο «όταν και όπως ο νόμος ορίζει» (άρθρο 5 παρ.3 Συντ.), την κατοχυρώνει ακόμη περισσότερο –ιδίως από ποινικές διώξεις- με τις δικονομικές διατάξεις του άρθρου 6 του Συντάγματος.

Με τις ειδικές αυτές διατάξεις το Σύνταγμα ιδρύει θεσμικές εγγυήσεις για να προστατέψει την προσωπική ελευθερία απέναντι στον κοινό νομοθέτη, στη διοίκηση και στο δικαστή.

Ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας περιέχει ειδικότερες ρυθμίσεις για την προανάκριση. Τα άρθρα 243 μέχρι και 245 ΚΠΔ ρυθμίζουν τα δύο είδη προανάκρισης καθώς και από ποιους διενεργούνται. Επίσης, στο άρθρο 245 γίνεται αναφορά των περιπτώσεων που δεν είναι αναγκαία η προανάκριση. Τέλος οι διατάξεις του άρθρου 104 ΚΠΔ μας πληροφορούν για τα δικαιώματα του κατηγορουμένου κατά τη διαδικασία της προανάκρισης.

2. ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΠΡΟΑΝΑΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟ ΠΟΙΟΥΣ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΤΑΙ

Η προανάκριση διενεργείται από τους γενικούς¹ και από τους ειδικούς² ανακριτικούς υπαλλήλους και διακρίνεται σε δύο είδη , την τακτική και την αυτεπάγγελτη προανάκριση.

Η τακτική προανάκριση προβλέπεται από την παρ. 1 του άρθρου 243 και διενεργείται μετά από γραπτή παραγγελία του εισαγγελέα. Ενώ η αυτεπάγγελτη προανάκριση διενεργείται χωρίς εισαγγελική παραγγελία αποκλειστικά και μόνο στις περιπτώσεις που καθορίζει το άρθρο 243 παρ. 2 ΚΠΔ. Η αυτεπάγγελτη προανάκριση στην πράξη αποκαλείται “αστυνομική” προανάκριση, διότι η πρακτικά σημαντικότερη περίπτωση της είναι η διενέργεια της από τους γενικούς ανακριτικούς υπαλλήλους της Αστυνομίας.

Η προανάκριση διενεργείται από τον εισαγγελέα³. Ο εισαγγελέας Πλημμελειοδικών είναι και ανακριτικός υπάλληλος⁴ δεδομένου ότι, εκτός από το ότι παραγγέλλει τους γενικούς και ειδικούς ανακριτικούς υπαλλήλους για τη διενέργεια προανάκρισης ή προκαταρκτικής εξέτασης⁵, δικαιούται να ενεργεί και ο ίδιος προανάκριση ή προκαταρκτική εξέταση για να βεβαιωθεί η αξιόποινη πράξη.

Επίσης η προανάκριση μπορεί να διενεργηθεί από τους ανακριτικούς υπαλλήλους, γενικούς (π.χ. αστυνομικοί υπάλληλοι, πρόεδρος κοινότητας) ή ειδικούς (π.χ. δασικοί υπάλληλοι για δασικές παραβάσεις). Από τους ειδικούς ανακριτικούς υπαλλήλους διενεργείται προανάκριση σε ορισμένα εγκλήματα, τα οποία προβλέπονται από τους Ειδικούς Ποινικούς Νόμους, εφόσον το συγκεκριμένο έγκλημα εμπίπτει στην αρμοδιότητα των συγκεκριμένων ανακριτικών υπαλλήλων και πάντοτε υπό την διεύθυνση και την εποπτεία του εισαγγελέα Πλημμελειοδικών. Σε περίπτωση που για το ίδιο έγκλημα επιληφθούν της προανάκρισης περισσότεροι ανακριτικοί υπάλληλοι, που υπόκεινται στον ίδιο εισαγγελέα Πλημμελειοδικών, όπως π.χ. ένας γενικός και ένας ειδικός ανακριτικός υπάλληλος, επέρχεται μεταξύ τους σύγκρουση αρμοδιότητας, η οποία αίρεται από τον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών, ο οποίος έχει, με βάση τα άρθρα 31 παρ. 1, 33 παρ 1 και 34 ΚΠΔ το δικαίωμα διεύθυνσης προανάκρισης. Ακόμη προανάκριση μπορεί να διενεργηθεί από τον ανακριτή σε όσες περιπτώσεις ορίζει ρητά ο νόμος⁶.

1. Άρθρο 33 ΚΠΔ.
2. Άρθρο 34 ΚΠΔ
3. Άρθρο 31 παρ. 1 εδάφ. α', στοιχ. β' ΚΠΔ
4. Το ότι ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών είναι και ανακριτικός υπάλληλος προκύπτει από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 31 και 33 ΚΠΔ)
5. Άρθρο 33 ΚΠΔ και άρθρο 34 ΚΠΔ

Τέτοιες περιπτώσεις είναι οι περιπτώσεις των άρθρων 243 παρ. 2 και 250 παρ. 2 εδ α΄ ΚΠΔ, καθώς και από τον ειδικό ανακριτή ανηλίκων μπορεί να διενεργείται η προανάκριση κατά των ανηλίκων⁷.

3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΙΔΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΑΝΑΚΡΙΣΗΣ

3.1. ΤΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΑΝΑΚΡΙΣΗ

Αναγκαία προϋπόθεση για την διενέργεια τακτικής προανάκρισης είναι η γραπτή παραγγελία του εισαγγελέα δηλαδή η κίνηση της ποινικής δίωξης από αυτόν.

Η προανάκριση διενεργείται από τους γενικούς ή ειδικούς ανακριτικούς υπαλλήλους, μετά από γραπτή παραγγελία του εισαγγελέα. Συνεπώς δεν αρκεί προφορική εισαγγελική παραγγελία. Η παραγγελία του εισαγγελέα αφορά την πράξη και όχι το πρόσωπο του δράστη (αυτουργού ή συμμετόχου), δηλαδή δίδεται “in rem και όχι in personam”.

Εάν διενεργηθεί προανάκριση, χωρίς προηγούμενη γραπτή παραγγελία του εισαγγελέα, η προανάκριση, που διενεργήθηκε, είναι απόλυτα άκυρη⁶ εκτός εάν συντρέχουν οι προϋποθέσεις διενέργειας αυτεπάγγελτης (αστυνομικής) προανάκρισης σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 243, δηλαδή αυτόφωρο κακούργημα ή πλημμέλημα ή άμεσος κίνδυνος από τον καθυστέρηση⁹.

Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να καλυφθεί η έλλειψη παραγγελίας εκ των υστέρων με μεταγενέστερη έγγραφη παραγγελία του εισαγγελέα, με την οποία εγκρίνεται η διενέργεια της προανάκρισης. Αυτό συμβαίνει διότι η έλλειψη της παραγγελίας ανάγεται στην κίνηση της ποινικής δίωξης.

Εάν έγγραφη παραγγελία του εισαγγελέα για διενέργεια προανάκρισης δεν προϋφίσταται ή η υφιστάμενη εισαγγελική παραγγελία δεν είναι έγκυρη, η τακτική προανάκριση, που διενεργήθηκε χωρίς γραπτή εισαγγελική παραγγελία ή σε εκτέλεση της άκυρης εισαγγελικής παραγγελίας είναι απόλυτα άκυρη.

6. Άρθρο 243 παρ. 1 εδ, β' ΚΠΔ

7. Άρθρο 33 παρ. 3 εδ. β' ΚΠΔ

8. Σύμφωνα με τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 27, 43, 72, 73 και 171 παρ. 1 εδ. β' ΚΠΔ.

9. Βλ. Και ΑΠ 666/2001,σε Πράξη και Λόγος του Ποινικού Δικαίου / Κείμενα των ποινικών αποφάσεων Αρείου Πάγου 2001

3.1.1. Το περιεχόμενο της εισαγγελικής παραγγελίας για διενέργεια προανάκρισης:

Η έγγραφη παραγγελία του εισαγγελέα για διενέργεια προανάκρισης πρέπει να καθορίζει και να εξειδικεύει την αξιόποινη πράξη αλλά και την ποινική διάταξη που την προβλέπει¹⁰. Ο προσδιορισμός της αξιόποινης πράξης μπορεί να γίνει και με αναφορά στο έγγραφο της έγκλησης ή της μήνυσης.

Κατά την άποψη της Νομολογίας, στην έγγραφη παραγγελία του εισαγγελέα για διενέργεια προανάκρισης δεν απαιτείται μνεία της ποινικής διάταξης, η οποία προβλέπει την αξιόποινη πράξη, διότι τέτοια μνεία απαιτείται μόνο στην έγγραφη παραγγελία για διενέργεια κύρια ανάκρισης σύμφωνα με το άρθρο 246 παρ. 1 ΚΠΔ. Εδώ πρέπει να επισημανθεί ότι ο νόμος¹¹ δεν προβλέπει ποιο πρέπει να είναι το περιεχόμενο της εισαγγελικής παραγγελίας για διενέργεια προανάκρισης. Επομένως υφίσταται νομοθετικό κενό το οποίο πρέπει να πληρωθεί με αναλογική ερμηνεία. Για την πλήρωση του είναι αναγκαία η εφαρμογή του άρθρου 246 παρ.1 ΚΠΔ. Γίνεται ανάλογη εφαρμογή του τόσο ως προς τον καθορισμό και την εξειδίκευση της αξιόποινης πράξης όσο και ως προς τον καθορισμό και την εξειδίκευση της ποινικής διάταξης. Συμπεραίνουμε λοιπόν, ότι η άποψη της Νομολογίας που υποστηρίζει ότι δεν είναι αναγκαίος ο καθορισμός και η εξειδίκευση της ποινικής διάταξης που προβλέπει την αξιόποινη πράξη, είναι άτοπη και εσφαλμένη.

Εάν δεν καθορίζεται και δεν εξειδικεύεται στην γραπτή εισαγγελική παραγγελία η ποινική διάταξη, που προβλέπει την αξιόποινη πράξη, επέρχεται απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας, σύμφωνα με το άρθρο 171 παρ.1 στοιχ. β' ΚΠΔ, δεδομένου ότι η γραπτή παραγγελία για προανάκριση αποτελεί τρόπο κίνησης της ποινικής δίωξης.

3.2. ΑΥΤΕΠΑΓΓΕΛΤΗ ΠΡΟΑΝΑΚΡΙΣΗ

Η αυτεπάγγελτη (αστυνομική) προανάκριση, η οποία διενεργείται χωρίς γραπτή παραγγελία του εισαγγελέα, προβλέπεται από τον νόμο ως εξαίρεση του

κανόνα, που είναι η τακτική προανάκριση, συνεπώς αποτελεί έκτακτη μορφή προανάκρισης .

10. Κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 246 παρ. 1 ΚΠΔ.

11. Άρθρο 243 παρ.1 ΚΠΔ.

Η αστυνομική ανάκριση έχει ως σκοπό τη διασφάλιση των αποδείξεων μέχρις ότου ο εισαγγελέας κινήσει την ποινική δίωξη, και τούτο διότι η προανάκριση ενεργείται μετά από προηγούμενη έγγραφη παραγγελία του εισαγγελέα, όπως ρητά ορίζει ο νόμος¹². Στην περίπτωση κινδύνου από την αναβολή, όταν δηλαδή υπάρχει κίνδυνος να ματαιωθεί ή να δυσχερανθεί η βεβαίωση του εγκλήματος και η ανακάλυψη του δράστη, ο ανακριτικός υπάλληλος υποχρεούται να ενεργήσει όλες τις αναγκαίες ανακριτικές πράξεις, δηλαδή αυτοψία, λήψη καταθέσεων, λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων υπόπτων

Αυτεπάγγελτη (αστυνομική) προανάκριση διενεργείται αποκλειστικά και μόνο στις δύο συγκεκριμένες περιπτώσεις, που καθορίζει περιοριστικά η παρ. 2 του άρθρου 243 ΚΠΔ: αν πρόκειται για αυτόφωρο κακούργημα ή πλημμέλημα και αν απειλείται άμεσος κίνδυνος από την καθυστέρηση. Αστυνομική προανάκριση δεν μπορεί να διενεργηθεί **σε καμία άλλη περίπτωση**.

Η αυτεπάγγελτη (αστυνομική) προανάκριση διενεργείται από τους γενικούς ανακριτικούς υπαλλήλους του άρθρου 33 ΚΠΔ σε κάθε περίπτωση και από τους ειδικούς ανακριτικούς υπαλλήλους του άρθρου 34 ΚΠΔ, μόνον εφόσον πρόκειται για έγκλημα που εμπίπτει στην αρμοδιότητα τους. Αυτεπάγγελτη προανάκριση, σύμφωνα με το άρθρο 243 παρ. 2 ΚΠΔ, έχει δικαίωμα αλλά και υποχρέωση να ενεργήσει και ο ανακριτής, ο οποίος περιλαμβάνεται και στο άρθρο 33 ΚΠΔ μεταξύ των προσώπων που ενεργούν προανάκριση¹³. Πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι, αν κατά την πορεία της ανάκρισης, ανακαλυφθούν και άλλες αξιόποινες πράξεις που διώκονται αυτεπαγγέλτως, ο ανακριτής ενεργεί τις κατεπείγουσες ανακριτικές πράξεις για την βεβαίωση τους, σύμφωνα με το άρθρο 250 παρ. 2 εδ. Α' ΚΠΔ.

Όπως επισημάνθηκε παραπάνω, ο εισαγγελέας Πλημμελειοδικών είναι και ανακριτικός υπάλληλος. Όταν για τη βεβαίωση αξιόποινης πράξης επιβάλλεται η κατάθεση έγκλησης ή μήνυσης και η διενέργεια ανακριτικών πράξεων, ο εισαγγελέας Πλημμελειοδικών είναι υποχρεωμένος να δεχθεί την έγκληση ή μήνυση, όπως οποιαδήποτε έγκληση ή μήνυση, και να ενεργήσει τις απαιτούμενες ανακριτικές πράξεις. Δεν είναι συνεπώς επιτρεπτό να αρνηθεί ο εισαγγελέας την παραλαβή της καταγγελίας, που υποβάλλεται εγγράφως ή προφορικώς, με τη δικαιολογία ότι πρόκειται για αυτόφωρη πράξη και πρέπει αυτή να υποβληθεί στην αστυνομική αρχή. Ο εισαγγελέας Πλημμελειοδικών θα ενεργήσει περαιτέρω τις ανακριτικές πράξεις που χρειάζονται για τη βεβαίωση της αξιόποινης πράξης και να συλλάβει το δράστη με τη συνδρομή αστυνομικού οργάνου. Εάν ο εισαγγελέας, προς τον οποίο έγινε η καταγγελία, κρίνει ότι η διενέργεια των ανακριτικών πράξεων και

12. Άρθρο 243 παρ. 1 ΚΠΔ
13. Άρθρο 33 παρ. 3 ΚΠΔ

η σύλληψη του δράστη θα καταστεί ευχερέστερη, εφόσον επιληφθεί η αστυνομική αρχή, δικαιούται, σύμφωνα με τα άρθρα 33 παρ. 1 και 243 ΚΠΔ, να παραγγείλει αρμόδια αστυνομική αρχή να διενεργήσει την προανάκριση και να συλλάβει εκείνη το δράστη, εφόσον βεβαιωθεί αυτόφωρη πράξη. Συγχρόνως δικαιούται να εκδώσει ένταλμα σύλληψης του δράστη, το οποίο ισχύει κατά τη διάρκεια του αυτόφωρου της πράξης, σύμφωνα με το άρθρο 275 παρ. 3 ΚΠΔ¹⁴.

Η αστυνομική προανάκριση διενεργείται **υποχρεωτικά** όταν κάποιο κακούργημα ή πλημμέλημα καταλαμβάνεται επ' αυτοφώρω ή αν απειλείται άμεσος κίνδυνος από τη καθυστέρηση¹⁵. Η διενέργεια αυτεπάγγελτης (αστυνομικής) προανάκρισης δεν εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του ανακριτικού υπαλλήλου, δηλαδή δεν τη διενεργεί αν θέλει και σε όσες περιπτώσεις θέλει αλλά η διενέργεια της αποτελεί υπηρεσιακό καθήκον του. Συνεπώς αν ο αρμόδιος ανακριτικός υπάλληλος δεν διενεργήσει αστυνομική προανάκριση, σύμφωνα με το άρθρο 243 παρ. 2, και δεν πραγματοποιήσει όλες τις αναγκαίες πράξεις, διαπράττει το έγκλημα της παραβίασης καθήκοντος, εφόσον έχει σκοπό να περιποιήσει στον εαυτό του ή σε άλλον περιουσιακό ή και απλώς ηθικό όφελος ή να βλάψει κάποιον.

Όταν οι ανακριτικοί υπάλληλοι, γενικοί και ειδικοί, διενεργούν αυτεπάγγελτη (αστυνομική) προανάκριση, χωρίς παραγγελία του εισαγγελέα, έχουν υποχρέωση να ειδοποιήσουν τον εισαγγελέα με το ταχύτερο μέσο και να του υποβάλλουν χωρίς χρονοτριβή τις εκθέσεις που συντάχθηκαν, εάν αυτό δεν συμβεί τότε επέρχεται απόλυτη ακυρότητα.

Κατά μία άποψη της Νομολογίας, η παράλειψη του ανακριτικού υπαλλήλου να ενημερώσει, σε περίπτωση αστυνομικής προανάκρισης, τον αρμόδιο εισαγγελέα, όπως και η καθυστερημένη υποβολή σ' αυτόν των σχετικών εκθέσεων, που συντάχθηκαν χωρίς εισαγγελική παραγγελία, δεν συνεπάγεται απόλυτη ακυρότητα κατά το άρθρο 171 παρ. 1 στοιχ. β' ΚΠΔ. Η άποψη αυτή είναι εντελώς εσφαλμένη και προσβάλλει κατάφωρα όχι μόνο τα δικαιώματα του κατηγορουμένου αλλά και τα δικαιώματα και το κύρος του εισαγγελέα, του οποίου η άμεση παρέμβαση στην αυτεπάγγελτη (αστυνομική) προανάκριση, που διενεργείται χωρίς παραγγελία του, αποτελεί δικαίωμα του αλλά και ταυτόχρονα και δικαιοκρατική εγγύηση σύννομης και λειτουργικά ορθής διεξαγωγής της αστυνομικής προανάκρισης και προστασίας του κατηγορουμένου και των υπεραστικών δικαιωμάτων του.

14. Άρθρο 33 παρ. 3 ΚΠΔ.
15. Άμεσος κίνδυνος από την καθυστέρηση, εννοείται σημαντικός κίνδυνος να δυσχερανθεί η εύρεση και σύλληψη του δράστη ή να απολεσθούν στοιχεία μέχρι να δοθεί η έγγραφη παραγγελία του εισαγγελέα.

Εάν πρόκειται για αυτόφωρο έγκλημα επιτρέπεται η σύλληψη του φερόμενου ως δράστη¹⁶, ενώ δεν επιτρέπεται σε καμία περίπτωση η σύλληψη, όταν διενεργείται αστυνομική προανάκριση λόγω άμεσου κίνδυνου από την καθυστέρηση. Πρέπει να επισημανθεί ότι ο εισαγγελέας Πλημμελειοδικών έχει δικαιοδοσία να εκδίδει ένταλμα σύλληψης, σύμφωνα με το άρθρο 275 παρ. 3 ΚΠΔ, μόνο στα αυτόφωρα κακουργήματα και όχι όταν επίκειται άμεσος κίνδυνος από την καθυστέρηση, ακόμη και αν ο κίνδυνος από την καθυστέρηση είναι ακριβώς ο κίνδυνος φυγής του πιθανολογούμενου δράστη.

3.2.1.Ανάλυση των περιπτώσεων διενέργειας αυτεπάγγελτης (αστυνομικής) προανάκρισης .

Αυτεπάγγελτη προανάκριση διενεργείται, αν πρόκειται για κακούργημα ή πλημμέλημα, που είναι αυτόφωρο, σύμφωνα με την έννοια του αυτοφώρου, που ορίζεται νομοθετικά στο άρθρο 242 ΚΠΔ .Επίσης μπορεί να διενεργηθεί και όταν απειλείται άμεσος κίνδυνος από την καθυστέρηση μέχρι να ληφθεί η παραγγελία του εισαγγελέα.

Επομένως για να διενεργηθεί νόμιμα αυτεπάγγελτη προανάκριση :

1. Πρέπει να υπάρχει κίνδυνος, ο οποίος να αφορά είτε τη ματαίωση είτε την καταλυτική δυσχέραση της βεβαίωσης του εγκλήματος, που διαπράχθηκε και του προσώπου του δράστη.
2. Πρέπει να υφίσταται “κίνδυνος”, δηλαδή όχι απλή δυνατότητα ούτε απλή πιθανότητα ούτε εύλογη πιθανότητα αλλά **σημαντική πιθανότητα** ματαίωσης ή καταλυτικής δυσχέρασης της βεβαίωσης του εγκλήματος ή της ανακάλυψης του δράστη.
3. Ο κίνδυνος πρέπει να είναι **άμεσος**¹⁷ και πρέπει να απειλείται. Αρμόδιος να κρίνει για το εάν υφίσταται άμεσος κίνδυνος από τη καθυστέρηση είναι ο ανακριτικός υπάλληλος. Η κρίση του ανακριτικού υπαλλήλου ελέγχεται και πρέπει να ελέγχεται από τα αρμόδια δικαστικά όργανα τις πολιτείας και μάλιστα από τον

16. Άρθρο 275 παρ. 1 ΚΠΔ
17. Ο όρος «άμεσος» κίνδυνος τέθηκε ρητά ως προϋπόθεση διενέργειας αστυνομικής προανάκρισης με το άρθρο 11 παρ. 1 του Ν. 3160/2003

εισαγγελέα. Συνεπώς δεν αρκεί ο κίνδυνος να είναι έμμεσος ή χρονικά ή λειτουργικά απομακρυσμένος, αλλά πρέπει ο κίνδυνος από τη καθυστέρηση να είναι άμεσος και να επαπειλείται, δηλαδή να επίκειται η πραγματοποίησή του, χωρίς να χρειάζεται οποιαδήποτε παρεμβολή οποιουδήποτε αιτιώδους παράγοντα ή όρου.

4. Εφόσον ο κίνδυνος ματαίωσης ή καταλυτικής δυσχέρασης της βεβαίωσης του εγκλήματος ή της ανακάλυψης του δράστη πρέπει να είναι άμεσος, πρέπει να είναι τέτοιας φύσης και τόσο μεγάλης έντασης, που να συνεπάγεται, κατά τη φυσιολογική εξέλιξη του, αμέσως τη μεταβολή της πιθανότητας σε πραγματικότητα, η οποία θα συντελεσθεί με βεβαιότητα. Επομένως ο "άμεσος κίνδυνος" δεν αρκεί να αποτελεί σημαντική πιθανότητα αλλά πρέπει να συνιστά **αμέσως επικείμενη πραγματικότητα**.
5. Σύμφωνα με τα παραπάνω, περιπτώσεις "άμεσου κίνδυνου από τη καθυστέρηση" είναι οι περιπτώσεις που επίκειται άμεσα και με βεβαιότητα η εξαφάνιση, έκλειψη, εξάλειψη ή αλλοίωση των μέσων απόδειξης ή την εξαφάνιση ή την καταστροφή των πειστηρίων του εγκλήματος και η μη διενέργεια ανακριτικών πράξεων αμέσως, ακόμη και η καθυστέρηση είναι ελάχιστη, είναι βέβαιο ότι συνεπάγεται τη ματαίωση τους, διότι αποκλείεται να διενεργηθούν σε οποιανδήποτε άλλο χρόνο, ή τη πλήρη αναποτελεσματικότητα τους, διότι εάν διενεργηθούν, θα έχουν χάσει εντελώς την αποδεικτική λειτουργικότητά τους.

Εάν **δεν έπρεπε** να διενεργηθεί προανάκριση λόγω άμεσου κίνδυνου από τη καθυστέρηση, ενώ ο ανακριτικός υπάλληλος έκρινε ότι επιβαλλόταν η διενέργεια της, επέρχεται **απόλυτη ακυρότητα** της αυτεπάγγελτης προανάκρισης, δηλαδή απόλυτη ακυρότητα όλων των ανακριτικών πράξεων (του συνόλου των ανακριτικών πράξεων), που διενεργήθηκαν από τους ανακριτικούς υπαλλήλους στο πλαίσιο της άκυρης προανάκρισης.

Κατά την προανάκριση οι ανακριτικοί υπάλληλοι μπορούν να έχουν καθήκον να διενεργήσουν όλες τις αναγκαίες και επαρκείς ανακριτικές πράξεις, με τις οποίες πραγματοποιείται ο σκοπός της προανάκρισης, όπως καθορίζεται νομοθετικά στο άρθρο 239 ΚΠΔ, δηλαδή η συλλογή των αναγκαίων

αποδεικτικών στοιχείων για να βεβαιωθεί η τέλεση του εγκλήματος και να αποφασισθεί αν πρέπει να εισαχθεί κάποιος σε δίκη γι' αυτό. Οι ανακριτικοί υπάλληλοι δεν μπορούν όμως να διενεργήσουν τις ανακριτικές πράξεις, που μπορεί να διενεργήσει μόνον ο ανακριτής (π.χ. έκδοση εντάλματος σύλληψης ή προσωρινής κράτησης). Μόνον ο εισαγγελέας, όταν ενεργεί ως ανακριτικός υπάλληλος, μπορεί να διενεργήσει επαχθέστατη ανακριτική πράξη, την οποία κανονικά διενεργεί ο ανακριτής, δηλαδή να εκδώσει ένταλμα σύλληψης στα αυτόφωρα κακουργήματα, σύμφωνα με το άρθρο

275 παρ. 3 ΚΠΔ, ενώ οι άλλοι ανακριτικοί δεν έχουν το δικαίωμα να εκδώσουν ένταλμα σύλληψης. Σύμφωνα με τα παραπάνω, οι ανακριτικοί υπάλληλοι, όταν διενεργούν προανάκριση, μπορούν να εξετάζουν μάρτυρες και κατηγορούμενους, να διενεργούν έρευνες σε κατοικίες, κατά τη ημέρα και τη νύχτα, ή έρευνες σωματικές συλλήψεις κτλ. Κατά την διενέργεια της αστυνομικής προανάκρισης μπορεί να διενεργηθεί και η επαχθής δικονομική πράξη της κατάσχεσης.

Η αυτεπάγγελτη προανάκριση, η οποία διενεργήθηκε, περατώνεται με την υποβολή των εκθέσεων στον εισαγγελέα, σύμφωνα με το άρθρο 243 παρ. 2 β' ΚΠΔ. Μετά την υποβολή των εκθέσεων στον εισαγγελέα, οι ανακριτικοί υπάλληλοι δεν μπορούν να ενεργήσουν πλέον άλλες ανακριτικές πράξεις για την ίδια υπόθεση, εκτός αν υπάρξει σχετική παραγγελία του εισαγγελέα. Διότι με την υποβολή των εκθέσεων έχει περατωθεί η προανάκριση και απεκδύονται κάθε αρμοδιότητας για διενέργεια οποιασδήποτε ανακριτικής πράξης. Εάν πρόκειται για υπόθεση, η οποία εκκρεμεί σε ανακριτή, οι ανακριτικοί υπάλληλοι δεν δικαιούνται να ενεργήσουν ανακριτικές πράξεις για οποιαδήποτε πράξη εμπήπει στο αντικείμενο της ανάκρισης.

Ο εισαγγελέας Πλημμελειοδικών, όταν λάβει τις εκθέσεις, που του υποβάλλουν οι ανακριτικοί υπάλληλοι είτε κινεί την ποινική δίωξη παραγγέλλοντας ανάκριση ή (τακτική) προανάκριση ή εισάγοντας την υπόθεση με απευθείας κλήση του κατηγορουμένου στο ακροατήριο, όπου αυτό προβλέπεται¹⁸, είτε προβαίνει σε αρχειοθέτηση της υπόθεσης, εάν κρίνει αιτιολογημένα ότι δεν προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις για να κινηθεί η ποινική δίωξη, υποβάλλοντας αντίγραφο στον εισαγγελέα Εφετών και αναφέροντας τους λόγους που τον οδήγησαν στο να μην κινηθεί την ποινική δίωξη¹⁹. Σε περίπτωση αρχειοθέτησης μετά τη διενέργεια αυτεπάγγελτης προανάκρισης, ο εισαγγελέας Εφετών έχει δικαίωμα να παραγγείλει να κινηθεί ποινική δίωξη²⁰. Επίσης ο εισαγγελέας μπορεί είτε να αναβάλει ή αναστείλει την ποινική δίωξη, είτε να απέχει από την ποινική δίωξη.

3.2.2. Το διαβιβαστικό της αστυνομίας.

Στην πρακτική η Αστυνομία διατυπώνει το πόρισμα της για το τι προέκυψε από την προανάκριση στο “διαβιβαστικό” της προς τον εισαγγελέα, δηλαδή στο έγγραφο, με το οποίο διαβιβάζεται στον εισαγγελέα η δικογραφία και τα πειστήρια και με το οποίο παραπέμπονται στον εισαγγελέα οι συλληφθείς κατηγορούμενοι. Στο

- 18. Άρθρο 43 παρ. 1 εδ. α΄ ΚΠΔ
- 19. Άρθρο 43 παρ. 2 εδ. α΄ και β΄ ΚΠΔ
- 20. Άρθρο 43 παρ. 2 εδ. γ΄ στοιχ. β΄ ΚΠΔ

διαβιβαστικό έγγραφο, κατά κανόνα, δεν συνοψίζονται και άλλα γεγονότα, τα οποία προέκυψαν από την προανάκριση, όμως, “αποκαλύπτονται” και άλλα “γεγονότα” και διατυπώνονται και κρίσεις για τα γεγονότα αλλά κυρίως διατυπώνονται κρίσεις, και μάλιστα αξιολογικές, για τους κατηγορούμενους. Συνήθως οι κατηγορούμενοι χαρακτηρίζονται με αρνητικούς χαρακτηρισμούς και απαξιολογούνται με αρνητικές κρίσεις (π.χ. ως “επικίνδυνοι κακοποιοί”, “επικίνδυνοι έμποροι ναρκωτικών”, “επικίνδυνοι διαρρήκτες ” κλπ.). εκτός εάν έχουν συνεργασθεί με τις αστυνομικές αρχές.

Το διαβιβαστικό της Αστυνομίας (ή οποιωνδήποτε άλλων κρατικών οργάνων που διενεργούν προανάκριση) αποτελεί ένα μη νόμιμο πόρισμα για την προανάκριση, το οποίο δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη και να αξιοποιηθεί σε βάρος του κατηγορουμένου ούτε στην προδικασία ούτε στο ακροατήριο, ακόμη και αν στο ακροατήριο αναγνωσθεί. Η Αστυνομία δεν μπορεί και δεν δικαιούται να συντάσσει πόρισμα με τα συμπεράσματα της, που προέκυψαν από την προανάκριση.

Μη νόμιμη και εντελώς απαράδεκτη είναι και η έκθεση απόψεων και κρίσεων, και μάλιστα αξιολογικών κρίσεων, για τους κατηγορούμενους και η αναφορά της στάσης, που τήρησαν κατά την προανάκριση, ως “στοιχείου” σε βάρος των κατηγορουμένων, ακόμη και αν η αναφορά αυτή είναι αληθής²¹. Η στάση που οι κατηγορούμενοι τηρούν κατά την προανάκριση και η μη συνεργασία με τις αρχές αποτελεί αναφαίρετο δικαίωμα τους και δεν μπορεί, σε καμία περίπτωση, να αξιολογείται αρνητικά (να απαξιολογείται) από κανένα όργανο της ποινικής διαδικασίας λόγω του τεκμηρίου της αθωότητας²² του κατηγορουμένου και του αναφαίρετου δικαιώματος σιωπής και μη αυτοενοχοποίησής του .

Σε περίπτωση που ληφθεί υπόψη το «διαβιβαστικό» της αστυνομίας, παραβιάζεται το δικαίωμα σιωπής και μη αυτοενοχοποίησης του κατηγορουμένου εάν, συνάγονται ενδείξεις ενοχής του από το γεγονός ότι δεν ενοχοποίησε τον εαυτό του ή δεν ενοχοποίησε άλλους ή δεν κατέθεσε για την υπόθεση ή δεν απάντησε σε ερωτήσεις. Ενδείξεις ενοχής προκύπτουν ή συνάγονται και όταν διατυπώνονται αρνητικές κρίσεις ή απαξιολογικοί χαρακτηρισμοί για την «αρνητική» στάση του κατηγορουμένου ή τη «μη συνεργασία» του. Σ’ αυτή την περίπτωση ο κατηγορούμενος απαξιολογείται και συνάγονται ενδείξεις ενοχής του,

21. Η σύνταξη του εγγράφου που διαβιβάζεται στον εισαγγελέα αποτελεί μια σύντηξη υποκειμενικών αντιλήψεων για τα γεγονότα της προανάκρισης, καθώς και υποκειμενικών κρίσεων, εκτιμήσεων και αξιολογήσεων για τα γεγονότα, όπως ακριβώς τα αντιλήφθηκαν αυτοί που διενέργησαν την προανάκριση.
22. Τεκμήριο αθωότητας του κατηγορουμένου: Σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 2 της Ε.Σ.Δ.Α. κάθε πρόσωπο που κατηγορείται για κάποιο αδίκημα τεκμαίρεται ότι είναι αθώο μέχρι να αποδειχθεί νομίμως η ενοχή του.

διότι άσκησε το αναφαίρετο δικαίωμα της σιωπής και μη αυτοενοχοποίησής του, του οποίου η οποιαδήποτε και με οποιονδήποτε τρόπο παραβίαση επιφέρει απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας.

Επισημαίνεται ότι το δικαίωμα σιωπής και μη αυτοενοχοποίησης καθιερώνεται και κατοχυρώνεται ρητά στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας με το άρθρο 273 παρ.2 εδ. β' και με το άρθρο 223 παρ. 4, καθώς επίσης κατοχυρώνεται από το άρθρο 6 παρ. 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και το άρθρο 14 παρ. 3 στοιχ. ζ' του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, που αποτελούν κανόνες του εσωτερικού Ελληνικού Δικαίου και δεσμεύουν άμεσα τα ανακριτικά και δικαστικά όργανα της ποινικής διαδικασίας.

Επίσης, παραβιάζεται το τεκμήριο αθωότητας του κατηγορουμένου και επέρχεται απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας, όταν διατυπώνονται κρίσεις, αξιολογήσεις και χαρακτηρισμοί για τον κατηγορούμενο ή αναφέρονται ισχυρισμοί για «περιστατικά» του βίου του ή του «ποινικού παρελθόντος» του, από όπου συνάγονται ενδείξεις ενοχής του κατηγορουμένου ή καθίσταται δυσμενέστερη ή επιβαρύνεται η θέση του. Τέτοιες περιπτώσεις είναι όταν ο κατηγορούμενος χαρακτηρίζεται ως «επικίνδυνος», ως κακοποιός, ως εγκληματίας ή διατυπώνεται ο ισχυρισμός ότι «έχει πολλές φορές απασχολήσει τις αρχές» κτλ. Πρέπει να επισημανθεί ότι το τεκμήριο της αθωότητας του κατηγορουμένου δεν αποτελεί θεωρητική διακήρυξη αλλά καθιερώνεται και κατοχυρώνεται ρητά στο θετικό Δίκαιο (de lege lata) από το άρθρο 6 παρ. 2 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και το άρθρο 14 παρ. 2 του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, τα οποία, όπως έχει ήδη τονισθεί πιο πάνω, αποτελούν διατάξεις του εσωτερικού Ελληνικού δικαίου, ρυθμίζουν άμεσα την ποινική πράξη στο πεδίο της ελληνικής έννομης τάξης και υπερισχύουν και κατισχύουν απέναντι σε κάθε διάταξη νόμου και σε κάθε πρακτική.

Ακόμη, σε περίπτωση που ο κατηγορούμενος, ενώ έχει παραπεμφθεί στον ανακριτή, δώσει κατάθεση σε ανακριτικούς υπαλλήλους της αστυνομίας για

άλλες αξιόποινες πράξεις ή για άλλους αυτουργούς, συναυτουργούς ή συμμετόχους επέρχεται απόλυτη ακυρότητα. Αυτό μπορεί να συμβεί μετά από πίεση των ανακριτικών οργάνων (αστυνομικών) και ο κατηγορούμενος κάτω από την πίεση αυτή να αναγκαστεί να ομολογήσει πράγματα αναληθή ή ακόμη και αληθή που όμως λόγω της ιδιότητας του ως κατηγορούμενος, να μην είναι επιτρεπτό να καταθέσει, δηλαδή να μην μπορεί να λάβει ιδιότητα μάρτυρα και να εξεταστεί σαν τέτοιος.

Η ακυρότητα επέρχεται διότι το αποδεικτικό μέσο με βάση το οποίο έγινε η επέκταση είναι απόλυτα άκυρο, αφού παραβιάστηκαν και καταστρατηγήθηκαν οι διατάξεις για τη λήψη της απολογίας του κατηγορουμένου στην ανάκριση, και μάλιστα διατάξεις που καθιερώνουν και κατοχυρώνουν τα δικαιώματα υπεράσπισης του κατηγορουμένου, και, ενώ ο κατηγορούμενος έπρεπε να απολογηθεί στον ανακριτή για αυτό το ζήτημα, εξετάστηκε ως μάρτυρας σε προανάκριση, που διενεργήθηκε από τους ανακριτικούς υπαλλήλους. Πρέπει μάλιστα να τονισθεί ότι με αυτή τη διαδικασία της δήθεν «αστυνομικής προανάκρισης», εκτός των άλλων, παραβιάζεται το δικαίωμα στη σιωπή που κατοχυρώνεται ρητά από το άρθρο 273 παρ. 2 εδ. β' ΚΠΔ, και το δικαίωμα παράστασης με συνήγορο.

4.ΠΟΤΕ Η ΠΡΟΑΝΑΚΡΙΣΗ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΓΚΑΙΑ;

Το άρθρο 244 ΚΠΔ ορίζει σε ποιες περιπτώσεις δεν είναι αναγκαία η προανάκριση προκειμένου ο εισαγγελέας να παραπέμψει τον κατηγορούμενο στο ακροατήριο με απευθείας κλήση. Οι περιπτώσεις αυτές ορίζονται περιοριστικά.

Προανάκριση δεν είναι αναγκαία στις ακόλουθες περιπτώσεις :

1. Για τα πλημμελήματα που υπάγονται στην αρμοδιότητα του Μονομελούς Πλημμελειοδικείου²³.

2. Για τα άλλα πλημμελήματα, δηλαδή για τα πλημμελήματα που υπάγονται στην αρμοδιότητα του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου ή του Τριμελούς Εφετείου, αν έγινε προκαταρκτική εξέταση²⁴.

Πρέπει να επισημανθεί ότι για όλα τα πλημμελήματα αρμοδιότητας του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου είναι αναγκαία, μετά το νόμο 3160/2003, η διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης πριν από την παραγγελία προανάκρισης, δεδομένου ότι είναι αναγκαία η διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης για να κινηθεί η ποινική δίωξη²⁵. Η διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης δεν είναι αναγκαία πριν από την παραγγελία προανάκρισης εάν έχει διενεργηθεί αυτεπάγγελτη προανάκριση ή εάν έχει διενεργηθεί ένορκη διοικητική εξέταση.

3. Προανάκριση δεν είναι αναγκαία ούτε για τα πλημμελήματα, που δικάζονται κατά τη διαδικασία των αυτοφώρων.

Πλημμελήματα που δικάζονται κατά τη διαδικασία των αυτοφώρων είναι τα πλημμελήματα των οποίων ο δράστης έχει συλληφθεί επ' αυτοφώρω. Δηλαδή τα πλημμελήματα στα οποία έχει προηγηθεί αυτεπάγγελτη προανάκριση, η οποία έχει διενεργηθεί σύμφωνα με το άρθρο 243 παρ. 2 εδ. α' ΚΠΔ, επειδή το πλημμέλημα ήταν αυτόφωρο και ο δράστης έχει συλληφθεί.

23. Άρθρο 244 εδ. α' ΚΠΔ

24. Άρθρο 244 εδ. β' ΚΠΔ

25. Άρθρο 43 παρ. 1 εδ. β' ΚΠΔ

Τα πλημμελήματα για τα οποία έχει διενεργηθεί αυτεπάγγελτη προανάκριση επειδή το έγκλημα ήταν αυτόφωρο, αλλά δεν συνελήφθη ο δράστης μέσα στα χρονικά όρια του αυτόφωρου, δεν δικάζονται κατά τη διαδικασία των αυτόφωρων. Το ίδιο συμβαίνει και με τα πλημμελήματα, για τα οποία έχει διενεργηθεί αυτεπάγγελτη προανάκριση, λόγω άμεσου κινδύνου από την καθυστέρηση.

Σ' αυτές τις περιπτώσεις η παραγγελία τακτικής προανάκρισης είναι αναγκαία, παρά το ότι έχει προηγηθεί αστυνομική προανάκριση διότι δεν πρόκειται για πλημμελήματα που δικάζονται κατά τη διαδικασία των αυτοφώρων και διότι ο κατηγορούμενος πρέπει να κληθεί για να απολογηθεί, όπως είναι αναγκαίο σύμφωνα με το άρθρο 245 παρ. 1 εδ. α' ΚΠΔ.

Εφόσον το άρθρο 244 ΚΠΔ ορίζει ότι η προανάκριση δεν είναι αναγκαία, συνεπάγεται ότι προανάκριση είναι δυνατόν να διενεργηθεί, εφόσον ο εισαγγελέας κρίνει ότι επιβάλλεται.

Αναγκαία προϋπόθεση της απευθείας κλήσης του κατηγορουμένου στο ακροατήριο είναι η ύπαρξη επαρκών ενδείξεων ενοχής. Αλλιώς δεν είναι δυνατή η παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο, χωρίς να διενεργηθεί προανάκριση.

Η απευθείας κλήση του κατηγορουμένου στο ακροατήριο προϋποθέτει προηγούμενο νομικό χαρακτηρισμό της αξιόποινης πράξης.

5.ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΥ

Το άρθρο 6 του Συντάγματος, μεριμνώντας για την προστασία της προσωπικής ελευθερίας στις περιπτώσεις ιδίως της ποινικής δίωξης ορίζει ότι: για να συλληφθεί ή να κρατηθεί προσωρινά κάποιο πρόσωπο πρέπει να υπάρχει δικαστικό ένταλμα, που να έχει δηλαδή εκδοθεί πριν από τη σύλληψη από κρατικό όργανο, το οποίο κατά το Σύνταγμα και την κείμενη νομοθεσία αναγνωρίζεται ως δικαστική αρχή. Το ένταλμα αυτό πρέπει να είναι αιτιολογημένο, πρέπει δηλαδή να περιέχει το όνομα, το επώνυμο, την κατοικία και την ακριβή περιγραφή του μελλοντικού συλληφθέντος. Επίσης, πρέπει να σημειώνεται το έγκλημα για το οποίο αυτός κατηγορείται και να γίνεται αναφορά των άρθρων του ΠΚ που καθιστούν τη συγκεκριμένη πράξη αδίκημα. Ακόμη, πρέπει να φέρει την επίσημη σφραγίδα και την υπογραφή του ανακριτή και του γραμματέα. Το ένταλμα πρέπει να επιδίδεται κατά τη στιγμή της σύλληψης.

Όταν ο κατηγορούμενος εμφανιστεί ή οδηγηθεί στον ανακριτή για απολογία πρέπει να του ανακοινωθεί το περιεχόμενο του κατηγορητηρίου καθώς και οποιωνδήποτε άλλων ανακριτικών εγγράφων. Τα έγγραφα αυτά, όπως και το κατηγορητήριο μπορεί να το μελετήσει τόσο ο ίδιος ο κατηγορούμενος, όσο και ο συνήγορος του²⁶.

Ένα από τα βασικότερα και θεμελιώδη δικαιώματα του κατηγορουμένου είναι το δικαίωμα ακρόασης του, το δικαίωμα δηλαδή του κατηγορουμένου να αναπτύξει τις απόψεις του και να αντικρούσει την κατηγορία, καθώς και κάθε επιβαρυντικό στοιχείο. Το δικαίωμα αυτό κατοχυρώνεται αμέσως από το αρ. 20, παρ. 1Σ και εκτείνεται σε ολόκληρη την ποινική διαδικασία. Λόγω του δικαιώματος του αυτού, ο κατηγορούμενος κατά την απολογία του έχει το δικαίωμα να παρίσταται με συνήγορο. Για να προετοιμαστεί για την απολογία και να βρει συνήγορο, προσκαλείται εικοσιτέσσερις ώρες πριν από κάθε ανακριτική ενέργεια²⁷.

Άλλο θεμελιώδες δικαίωμα του κατηγορουμένου, είναι το δικαίωμα σιωπής του. Το δικαίωμα αυτό αναγνωρίζεται ρητά από το άρθρο 273, παρ. 2, εδ β΄, σύμφωνα με το οποίο «ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να αρνηθεί να απαντήσει». Από την διατύπωση αυτή συνάγεται ότι ο κατηγορούμενος δεν είναι υποχρεωμένος να καταθέσει επιβαρυντικά γι' αυτόν περιστατικά, δηλαδή να αυτοκατηγορηθεί. Το δικαίωμα σιωπής αποτελεί ειδικότερη έκφραση στο χώρο του ποινικού δικονομικού δικαίου και του γενικότερου "δικαιώματος προσωπικότητας" κάθε ανθρώπου, που κατοχυρώνεται άμεσα από τη διάταξη της παρ. 1 του αρ.5Σ.

26. Άρθρο 100 παρ. 1 ΚΠΔ

27. Άρθρο 101 παρ. 1 ΚΠΔ

Επίσης, ο κατηγορούμενος έχει το δικαίωμα να ζητήσει την εξαίρεση του ανακριτή, του εισαγγελέα, του γραμματέα της ανακρίσεως ή τυχόν διορισθέντων πραγματογνωμόνων, αν υπάρχει στο πρόσωπο τους κάποιος λόγος αποκλεισμού ή ορισμένα γεγονότα ικανά να δικαιολογήσουν εμφανώς δυσπιστία για την αμεροληψία τους.

Πολύ σημαντικό είναι το γεγονός ότι το άρθρο 6 παρ. 2 του Συντάγματος φροντίζει για την συντομότερη δυνατή εκκαθάριση της θέσης του συλληφθέντος, με τη θέσπιση δυο προθεσμιών, από τις οποίες η πρώτη αναφέρεται στην προσαγωγή του συλληφθέντος στον ανακριτή και η δεύτερη στην κρίση για την περαιτέρω τύχη του μετά την προσαγωγή. Για τις προθεσμίες αυτές ισχύουν ειδικότερα τα εξής:

Ο συλληφθείς πρέπει να προσαχθεί, κατά το άρθρο 6 παρ. 2 εδ. α' του Συντάγματος, στον αρμόδιο ανακριτή το αργότερο εντός είκοσι τεσσάρων ωρών από τη σύλληψη, εάν η σύλληψη γίνει εκτός της έδρας του ανακριτή, εντός του απολύτως αναγκαίου χρόνου για την μεταφορά. Κατά το άρθρο 6 παρ. 2 εδ. β' του Συντάγματος, ο ανακριτής υποχρεώνεται, μέσα σε τρεις μέρες από την προσαγωγή του συλληφθέντος, να πάρει απόφαση αν θα τον απολύσει ή αν θα εκδώσει εναντίον του ένταλμα προφυλάκισης. Στη συνέχεια το Σύνταγμα προβλέπει ότι η τριήμερη για τον ανακριτή προθεσμία μπορεί να παραταθεί για δυο ακόμη μέρες αν το ζητήσει ο κρατούμενος ή αν υπάρχει περίπτωση ανώτερης βίας που βεβαιώνεται αμέσως με απόφαση του αρμόδιου δικαστικού συμβουλίου.

Σε περίπτωση που περάσουν άπρακτες οι προθεσμίες αυτές, σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ.3 Σ, κάθε δεσμοφύλακας ή οποιοσδήποτε άλλος πολιτικός ή στρατιωτικός υπάλληλος αρμόδιος για την κράτηση του συλληφθέντος οφείλει να τον απολύσει αμέσως. Επειδή η επιταγή αυτή του Συντάγματος είναι ρητή, αυτός που έχει την υποχρέωση απόλυσης του κρατουμένου δεν μπορεί να απαλλαγεί από αυτήν με την επίκληση διαταγής της προϊσταμένης αρχής ή ανώτερης βίας.

Το Σύνταγμα όμως δεν αρκείται στην διατύπωση αυτής της επιταγής, αλλά θεσπίζει ακόμη²⁸ κυρώσεις κατά των παραβατών του επιτακτικού αυτού κανόνα, ορίζοντας ότι οι παραβάτες τιμωρούνται για παράνομη κατακράτηση και υποχρεώνονται να ανορθώσουν κάθε ζημία του παθόντος και να τον ικανοποιήσουν με χρηματικό ποσό κατά τους ορισμούς του νόμου. Το Σύνταγμα δεν ορίζει τίποτα για πειθαρχική ευθύνη των παραβατών των διατάξεων του άρθρου 6 παρ. 2 και 3Σ. Επειδή όμως η μη συμμόρφωση στις συνταγματικές επιταγές αποτελεί παράβαση καθήκοντος για τον υπόχρεο δημόσιο υπάλληλο, αυτονόητο είναι ότι υπόκειται και σε πειθαρχική ποινή.

28. Άρθρο 6 παρ.3Σ

6. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τα θεμελιώδη δικαιώματα που θεσπίζει το Σύνταγμα, όπως αυτό της προσωπικής ασφάλειας, εμπίπτουν στην έννοια της αρνητικής προστασίας αφού εξασφαλίζουν στο υποκείμενο της προστασίας την αποχή της κρατικής εξουσίας.

Η προσωπική ασφάλεια προστατεύεται στις διάφορες επιμέρους εγγυήσεις που θεσπίζονται από το Σύνταγμα με τις διατάξεις του άρθρου 6, οι οποίες καθορίζουν τους όρους, τις διατυπώσεις, τη βασική διαδικασία, τις προθεσμίες, ακόμη και τις κυρώσεις για ενδεχόμενη παράβασή τους, σε ότι αφορά ιδίως την αρχή της ποινικής δίωξης (προανάκριση), ώστε η στέρηση της ελευθερίας, έστω και προσωρινή, να μην είναι αυθαίρετη και έτσι η προσωπική ασφάλεια να είναι κατοχυρωμένη.

7.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μέσα από αυτή τη μελέτη καταλήγουμε σε κάποια σημαντικά συμπεράσματα σχετικά με την προανάκριση και τη σχέση της με το Σύνταγμα.

Τα ατομικά δικαιώματα κατοχυρώνονται από το Σύνταγμα. Είναι αμυντικοί κανόνες που προστατεύουν το άτομο από την κρατική εξουσία. Ένα από τα σημαντικότερα ατομικά δικαιώματα είναι προσωπική ελευθερία και ασφάλεια.

Η προανάκριση, όντας μια έρευνα που αποσκοπεί στην εξιχνίαση του εγκλήματος και στην εύρεση του δράστη που το έχει τελέσει, μερικές φορές είναι δυνατό να θίξει την προσωπική ασφάλεια αλλά και ελευθερία του κατηγορουμένου.

Το Σύνταγμα, αφού είναι ο υπέρτατος νόμος όλων των άλλων, δεν θα μπορούσε να παραλείψει την ρύθμιση μιας τέτοιας θεμελιώδους αρχής. Γι' αυτό ακριβώς το λόγο υπόκειται και η προανάκριση σε συνταγματικούς περιορισμούς.

Συγκεκριμένα, το άρθρο 6 του Συντάγματος ορίζει ότι κανείς δεν μπορεί να συλληφθεί ούτε και να φυλακιστεί χωρίς ένταλμα που να είναι αιτιολογημένο. Όταν συλληφθεί ο κατηγορούμενος, πρέπει να προσαχθεί στον αρμόδιο ανακριτή το συντομότερο δυνατό και όχι μετά το πέρας είκοσι τεσσάρων ωρών. Τρεις μέρες μετά την προσαγωγή του κατηγορούμενου στον ανακριτή πρέπει είτε να απολυθεί, είτε να εκδοθεί εναντίον του ένταλμα συλλήψεως. Εάν η προθεσμία αυτή περάσει άπρακτη, οποιοσδήποτε έχει την ευθύνη της κράτησης του συλληφθέντος, είναι υποχρεωμένος να τον απολύσει.

Ειδικότερες ρυθμίσεις για την προανάκριση είναι οι διατάξεις των άρθρων 243 μέχρι και 246 ΚΠΔ. Εάν οι ανακριτικοί υπάλληλοι παραβούν τις διατάξεις των άρθρων αυτών τότε επέρχεται απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας. Αυτό συμβαίνει διότι διενεργώντας αντίθετα από τα συγκεκριμένα άρθρα θίγονται και παραβιάζονται τα ατομικά δικαιώματα των κατηγορουμένων. Καθένας τους έχει το δικαίωμα της σιωπής και μη αυτοενοχοποίησης του όταν πρόκειται να δώσει κατάθεση, καθώς και το τεκμήριο αθωότητας μέχρι αποδείξεως του αντιθέτου.

Τα συγκεκριμένα άρθρα έχουν ως βάση τους το άρθρο 6 του Συντάγματος καθώς και το άρθρο 5Σ που ορίζει ότι καθένας έχει το δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του. Το Σύνταγμα λοιπόν, θεσπίζει νόμους που προστατεύουν την προσωπικότητα του ατόμου ώστε κανένα από τα υποκείμενα του κράτους να μην στερείται τα θεμελιώδη δικαιώματα του.

8.ΠΡΟΑΝΑΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΓΜΑ (ΠΕΡΙΛΗΨΗ)

Η προσωπική ελευθερία και ασφάλεια είναι από τα σημαντικότερα, συνταγματικώς κατοχυρωμένα ατομικά δικαιώματα. Με τα δικαιώματα αυτά και ειδικότερα με την προανάκριση και τον περιορισμό της από αυτά, ασχολείται η συγκεκριμένη μελέτη.

Καταρχάς θα πρέπει να σημειωθεί ότι η προανάκριση είναι μια έρευνα, που συνιστά την αρχή της ποινικής δίωξης και αποσκοπεί στη συγκέντρωση των πρώτων στοιχείων της τελέσεως του εγκλήματος.

Υπάρχουν δυο είδη προανάκρισης: η τακτική και η αυτεπάγγελτη και διενεργούνται από τους γενικούς ή τους ειδικούς ανακριτικούς υπαλλήλους. Η τακτική προανάκριση αποτελεί την κίνηση της ποινικής δίωξης, μετά από παραγγελία του εισαγγελέα. Το περιεχόμενο της εισαγγελικής παραγγελίας δεν προβλέπεται από το νόμο όμως θα πρέπει να καθορίζει και να εξειδικεύει την αξιόποινη πράξη καθώς και την ποινική διάταξη που καθιστά αξιόποινη την πράξη.

Η αυτεπάγγελτη προανάκριση αποτελεί εξαίρεση του κανόνα. Διενεργείται μόνο στις περιπτώσεις που καθορίζει ο νόμος, δηλαδή όταν πρόκειται για αυτόφωρο κακούργημα ή πλημμέλημα ή αν απειλείται άμεσος κίνδυνος από την καθυστέρηση. Οι ανακριτικοί υπάλληλοι πρέπει να ενημερώσουν το ταχύτερο δυνατό τον αρμόδιο εισαγγελέα για την προανάκριση. Εάν δεν ήταν απαραίτητο να διενεργηθεί η προανάκριση και όμως την έχουν διενεργήσει τότε επέρχεται απόλυτη ακυρότητα της όλης διαδικασίας.

Το «διαβιβαστικό» της αστυνομίας προς τον εισαγγελέα περιέχει το πόρισμα για τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την προανάκριση. Πολλές φορές το «διαβιβαστικό» περιλαμβάνει κρίσεις των ανακριτικών υπαλλήλων και αρνητικούς χαρακτηρισμούς για τον κατηγορούμενο ανάλογα με τη συνεργασία που έδειξε κατά την προανάκριση. Εάν χρησιμοποιηθεί το «διαβιβαστικό» εις βάρος του κατηγορουμένου, παραβιάζονται τα δικαιώματά του. Παραβιάζονται το δικαίωμα σιωπής και μη αυτοενοχοποίησης, που είναι ειδικότερη μορφή του δικαιώματος προσωπικότητας, καθώς και το τεκμήριο αθωότητας.

Η προανάκριση δεν είναι πάντοτε αναγκαία. Εάν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις ενοχής του κατηγορουμένου μπορεί να πεμφθεί από τον εισαγγελέα στο ακροατήριο με απευθείας κλήση.

Εν κατακλείδι, η προανάκριση είναι μια σημαντική διαδικασία που βοηθά στην εξακρίβωση του εγκλήματος. Όμως, υπόκειται σε κάποιους συνταγματικούς περιορισμούς ώστε να μη θίγεται η προσωπική ελευθερία και ασφάλεια κανενός μέχρι την εξακρίβωση της ενοχής του.

PRELIMINARY INVESTIGATION AND CONSTITUTION (SUMMARY)

The personal freedom and safety is one of the most important constitutionally secured personal rights. To those rights and especially with the preliminary investigation and its limitation from those, is referring the concrete investigation.

At first, we have to say that the preliminary investigation is the beginning of the prosecution. This investigation is operated on purpose to find out if, and how the crime was committed.

There are two kinds of preliminary investigation: the ordinary and the official. They are operated of general or special inquisitorial assistants. The ordinary preliminary investigation is the beginning of the prosecution after the demand of the Prosecuting Attorney. The content of it, it doesn't foresee by law but it should define the punishable act and also the penalty provision which fix the punishable act.

The official inquiry is excluded from rules. It is operated in cases which the law demands, when is for manifest crime or if it's in danger of being very late. The inquisitorial assistants have to inform the soonest the possible the proper Prosecuting Attorney for the preliminary investigation. If it wasn't necessary to operate the preliminary investigation but they operated it, comes upon procedures nullity.

Usually, the police's deduction after the preliminary investigation is negative for the accused. Also, later they use that negative deduction for him but this is well known that it's abuse for personal rights.

If there are many evidences for obligation of guilt for the accused, the preliminary investigation is not necessary to be done. The Prosecuting Attorney sends him for hearing. Finally, the preliminary investigation is an important procedure for the investigation of crime's evidence. Also, there are Constitutional Rights that protect everybody's personal freedom and safety until the investigation shows the obligation of guilt of somebody.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΑΛΑΤΣΑΣ Π. ΗΛΙΑΣ, Η Προανάκριση , Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα 1998.
- ΑΛΕΞΙΑΔΗΣ ΣΕΡΓΙΟΣ , Ανακριτική , Πέμπτη έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα 2003.
- ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ Λ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, Επίτομο Συνταγματικό Δίκαιο , 4^η έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1992.
- ΓΚΑΝΗΣ Β. ΛΑΜΠΡΟΣ, Πολίτης και Σύνταγμα , Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα.
- ΔΑΓΤΟΓΛΟΥ Π.Δ, Συνταγματικό Δίκαιο , Ατομικά Δικαιώματα Α΄, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1991.
- ΚΑΡΡΑΣ ΑΡΓΥΡΙΟΣ, Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα
- ΚΑΤΣΕΛΗ Α. ΕΥΓΕΝΙΑ. ,Σύγχρονη προσέγγιση του θεσμού, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2004.
- ΜΑΝΕΣΗΣ Ι. ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΣ, Συνταγματικά Δικαιώματα, α΄ Ατομικές ελευθερίες, δ΄ έκδοση, Εκδοτικός Οίκος Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη
- ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ Χ. ΛΑΜΠΡΟΣ, Εφαρμοσμένη Ποινική Δικονομία, Τόμος πρώτος, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1997.
- ΣΥΛΙΚΟΣ Ι. ΓΕΩΡΓΙΟΣ, Κώδικας Ποινικής Δικονομίας , Τόμος Β΄.

www.eksegersi.gr/keimena/odigies1.htm

www.users.otenet.gr/~lkoryd3/proanakrisi.htm

www.law.house.gov/proanakrisi.htm

www.lexisnexis.com/lawschool

www.lawschool.westlaw.com

